

## EVROPA!!! KULTURNÍ DĚDICTVÍ

### RENESSANCE XIII.

Velcí umělci italské renesance:  
Raffael Santi (1483–1520)



obr. 3

Raffael pocházel z Urbina, kterému vládl vévoda Frederico II. da Montefeltro. Na jeho dvoře měl mladý Raffael možnost seznámit se s díly velikánů malířství quattrocenta a nizozemských mistrů. Nejsilněji na něj však zapůsobilo dílo Leonarda da Vinciho, jehož obrazy měl možnost obdivovat během svého florentského pobytu. V roce 1508 Raffael odchází do Říma, aby se podílel na malířské výzdobě papežských Stanzí (síní) podle teologicky náročné koncepce papežských dogmatiků. Vytvořil zde tři rozměrné fresky. Nejslavnější z nich je **Athénská škola** (obr. 1), na níž zachytil portréty významných uměleckých osobností. V postavě Platóna Leonardovu tvář, rýsující Archimédes nese tvář Bramanteho,

vpředu sedí zamyšlený Michelangelo. V Římě Raffael dále vyzdobil nástěnnou malbou Villu Farnesinu bankéře Chigiho s námětem **Triumfu Galateie** z roku 1511 (obr. 2). Obraz vyniká dokonalou kompozicí a přitom jednoduchostí a monumentalitou malířského projevu, předjímající nástěnné malířství baroku. Raffael byl rovněž vyhledávaným portrétistou. Mezi jeho nejslavnější podobizny, z nichž všechny vynikají kromě virtuózní malby perfektním zachycením psychologie portrétované osoby, patří např. **portrét papeže Lva X.** s kardinály Giuliem Medicejským a Luigim de Rossi z roku 1519 (obr. 3).



obr. 4

Z Raffaelových římských děl je nutno zmínit také slavnou **Sixtinskou madonu** z let 1513 až 1514 se sv. Sixtem nesoucím rysy papeže Julia II., vzhlížejícím k Madoně s Ježíškem (obr. 4). Tento světoznámý obraz je v expozici drážďanské galerie ZWINGER. Raffael zemřel předčasně v roce 1520 ve třiceti sedmi letech.

*Daniela RYWIKOVÁ*



obr. 2



obr. 1

# OSTRAVA!!! rodinné stříbro

## JANÁČKOVA FILHARMONIE OSTRAVA



Mgr. Jaromír Javůrek

V poválečném Československu se začaly rodit orchestry jako houby po dešti.

V některých městech se profesionalizovaly orchestry amatérské (Gottwaldov), někde se ze soukromých staly městské (Symfonický orchestr hlavního města Prahy FOK). Také Česká filharmonie získala svou legislativní podobu a existenční jistotu až po válce díky jednomu z tzv. Benešových dekretů.

V Ostravě existoval profesionální rozhlasový orchestr, který musel splňovat velmi různorodé programové požadavky především živého vysílání ostravské rozhlasové stanice. Byl zde kvalitní, leč nepříliš početný operní orchestr vedený Zdeňkem Chalabalou a Jaroslavem Voglem. Ten pro realizaci větších symfonických programových záměrů (včetně Smetanovy *Mé vlasti*) musel orchestry spojovat. A do třetice: v Ostravě působila amatérská Ostravská filharmonie vedená legendárním Janem Pešatem. Potřeba vzniku velkého profesionálního symfonického orchestru byla tedy zcela zřejmá.

Realizovat tento záměr nebylo v průmyslovém a hornickém městě vůbec jednoduché. Dodnes si zaslouží náš obdiv jak Rudolf Kubín, tak všichni ti, kteří tuto myšlenku uvedli v život. V lednu 1954 byl Ostravský symfonický orchestr založen (ve skutečnosti byl transformován a doplněn rozhlasový orchestr) a v květnu téhož roku se prvním koncertem představil veřejnosti. Od počátku byl orchestr provázen několika velice sympatickými rysy. Jednak to byla volba programu zahajovacího koncertu. Vedle Smetanovy předehry k opeře *Libuše* a Dvořákovy Symfonie č. 9 „*Z Nového*

*světa*“ to bylo uvedení rapsodie *Taras Bulba* Leoše Janáčka. Orchestr se tak zcela jednoznačně přihlásil ke skladatelskému odkazu geniálního hukvaldského rodáka a uvádění Janáčkovy díla se stalo trvalou součástí repertoáru tělesa.

První koncert akcentoval českou hudbu. I ta se stala – a to ve své velké šíři včetně současné tvorby – samozřejmou a logickou součástí dramaturgických plánů (především v době působení šéfdirigenta dr. Otakara Třihlíka).

Třetím sympatickým rysem bylo povolání frenštátského rodáka Otakara Paříka, působícího do té doby v čele pražského Filmového symfonického orchestru, na místo prvního šéfdirigenta nově vzniklého orchestru.

Ostravský symfonický orchestr budoval postupně svůj repertoár a také svou posluchačskou základnu. Z dnešního pohledu se zdá být neuvěřitelné, že v šede-

sátých letech abonentní koncerty včetně repríz zcela zaplnily velký sál nově otevřeného Domu kultury města Ostravy. Již od prvních měsíců existence OSO myslil jeho šéfdirigent O. Pařík na mladou generaci, na budoucí potenciální posluchače a zahájil sérii tzv. výchovných koncertů. Ty pak ve své době téměř k dokonalosti přivedl sólista orchestru Ilja Hurník. Detailní dirigentská práce Jiřího Waldhause, který převzal po O. Paříkovi šéfdirigentskou taktovku a který nahrazoval nedostatek svých profesionálních zkušeností velkým osobním nasazením, přinesla první úspěchy i mimo Ostravu. Byly to koncerty v Polsku a na Mezinárodním hudebním festivalu Pražské jaro.

Orchestr si mohl postupně troufnout také na náročné interpretační úkoly. Z éry Václava Jiráčka, který vedl ostravské filharmoniky v letech 1962 - 1966, bych rád



Janáčkovy filharmonie Ostrava.

### Pokyny pro formátování příspěvků

Příspěvky prosíme odevzdávejte ve formátu Word libovolné verze (doc, docx), případně v OpenOffice libovolné verze (odt) nebo ve formátu rtf. Pokud váš text obsahuje zvláštní znaky z cizích jazyků, napište, prosím, k textu dovětek s upozorněním. Fotografie zasílejte v samostatných souborech (např. jpg, nikoli vložené do textového souboru). U všech snímků uvádějte popis a jméno autora. Redakce si vyhrazuje právo texty gramaticky opravovat, drobné stylisticky upravovat, v případě potřeby zaslané články krátit. Příspěvky do zářijového čísla zasílejte e-mailem na adresu listyff@osu.cz nejpozději do 19. 9. 2013. Příspěvky zaslané po tomto datu nemohou být do zářijového čísla zařazeny.

Listy Filozofické fakulty Ostravské univerzity v Ostravě č. 6/2013 - červen, ročník čtvrtý. LISTY JSOU NEPRODEJNÉ

Redakční rada: ThLic. Vladimír Šiler, Dr. doc. PhDr. Eva Mrhačová, CSc., PhDr. Jan Vorel, Ph.D., Mgr. Jana Bolková, Bc. Vladimír Mičulka, Bc. Tereza Čapandová. Barevná elektronická verze Listů je dostupná na webu FF OU v rubrice Ze života fakulty na adrese: <http://periodika.osu.cz/listyff>

©Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2013

# OSTRAVA!!! rodinné stříbro

## JANÁČKOVA FILHARMONIE OSTRAVA

připomenul alespoň jeho první nastudování Stravinského *Svěcení jara*, uvádění rozsáhlých partitur Josefa Suka, děl klasiků světové hudby XX. století a oratorií Josepha Haydna ( sám hrál recitativy na cembalo). To vše se mimo jiné projevilo ve dvou pozitivních krocích. Orchester poprvé získává odborně vzdělaného, erudovaného a přirozenou autoritu v hudebním světě majícího ředitele PhDr. Ivo Stolaříka a získává nový název: Státní filharmonie Ostrava.

Konec šedesátých let je ve znamení programové reflexe uvolněného politického ovzduší (tzv. Pražské jaro). Uvedme například provedení *Jany z Arku* A. Honeggera nebo Orffovy *Carmina burana*. V sedmdesátých letech pokračují úspěšné a stále častější zahraniční zájezdy téměř do všech zemí Evropy. Přibývá také rozhlasových a gramofonových snímků. Je to zásluha nového, zkušeného a velmi pracovitého šéfdirigenta PhDr. Otakara Trhlíka, který stál v čele orchestru osmnáct let a který měl rozhodující zásluhu na jeho zkvalitnění, a to jak ve smyslu nově angažovaných hráčů, tak samotné profesionality hry. Díky dr. Trhlí-

kovi a zpočátku také dr. Stolaříkovi (než jej v ředitelské pozici nahradil komunistický funkcionář František Konečný) se dařilo do Ostravy zvat rovněž vynikající zahraniční umělce a českou interpretační špičku. Po určité stagnaci osmdesátých let nastává velké oživení uměleckých a společenských aktivit nyní již Janáčkovy filharmonie Ostrava (od r. 1972), a to v souvislosti se změnou společensko-ekonomických poměrů.

Odstup od devadesátých let není ještě dostatečný pro hodnocení, ale první zájezd do Jižní Koreje, USA a významná hostování především v Německu a Itálii, početná nahrávání pro zahraniční společnosti a pravidelná hostování na všech významných hudebních festivalech v České republice včetně Pražského jara toto období dostatečně charakterizuje. Angažování nejprve Dennise Burha a poté Christiana Arminga na místo šéfdirigenta, rozšíření počtu abonentů řad a jejich vyprofilování, to vše svědčí o naplňování nových pozitivních impulzů a velké aktivitě jak orchestru, tak jeho managementu. Tento rozmach byl bohužel posléze zabrzděn

jednak některými nekvalifikovanými kroky ředitele JFO ing. Šnyrcha a jeho ekonomického náměstka ing. Merty, jednak postupnými změnami ve společenském klimatu Ostravy.

Janáčková filharmonie Ostrava stojí v současné době na začátku nového období. Po prof. Janu Hališkovi a MgA. Petru Krajniakovi byl jmenován novým ředitelem Mgr. Jan Žemla. Ten představil s novým logem a vizuálem orchestru nově strukturovanou programovou nabídku a věrme, že v průběhu letošní jubilejní sezóny nalezne společně s uměleckou radou orchestru nového šéfdirigenta, který by měl převzít odpovědnost za další vývoj orchestru tak, jak to vnímali především ti první, výše jmenovaní šéfové.

Nelze v závěru této malé a neúplné rekapitulace šedesátiletého působení profesionálního symfonického orchestru v Ostravě než popřát filharmonikům: ZLOMTE VAZ!

Jaromír JAVŮREK

## SOUTĚŽ O NEJLEPŠÍ STUDENTSKOU ESEJ

V listopadovém čísle Listů FF byla vyhlášena soutěž:

Redakce Listů FF OU pod záštitou děkana Filozofické fakulty, prof. Aleše Zářického, vyhláší:

SOUTĚŽ O NEJLEPŠÍ STUDENTSKOU ESEJ

na téma ŠTĚSTÍ (co je pro tebe štěstí / co si myslíš o štěstí v lidském životě / kdy jsi prožil(a) ve svém životě největší štěstí...).

Celkem došly a byly zveřejněny čtyři příspěvky. Odměna pro soutěžící jsou knižní poukázky knihkupectví Academia v hodnotách 250,-, 500,- a 1000,- Kč. Každý soutěžící dostane i tričko FF OU.

1. místo: Karel Rečka	Poukázka 1000,- + tričko FF OU
2. místo: Lucie Brachaczková	Poukázka 500,- + tričko FF OU
2. místo: Kateřina Beerová	Poukázka 500,- + tričko FF OU
3. místo: Markéta Školotíková	Poukázka 250,- + tričko FF OU

## UNIVERZITY STARÉHO A NOVÉHO SVĚTA

**Mgr. Petr KOPECKÝ, Ph.D.,**

absolvoval obor učitelství anglického jazyka pro střední školy na FF OU. Doktorská studia v oboru anglická a americká literatura absolvoval na Univerzitě Palackého v Olomouci pod vedením prof. J. Jařaba. Na katedře anglistiky a amerikanistiky FF OU přednáší britské dějiny, britské reálie a kalifornská studia.

V r. 2003 vyšel v Odeonu jeho překlad Orwellova románu *Nadechnout se*. Při

několika svých studijních pobytech na San José State University v Kalifornii se seznámil s kalifornskou literaturou, které se od té doby odborně věnuje (viz jeho publikace *The California Crucible: Literary Harbingers of Deep Ecology*, která vyšla 2007 v Ostravě a v r. 2013 v revidované podobě i v Německu.). V nakladatelství Host mu právě vychází kniha *Robinson Jeffers a John Steinbeck, Vzdálení i blízcí*.



Petr Kopecký je nadějný mladý anglista. Věříme, že brzy dospěje k habilitaci.

Eva MRHAČOVÁ

## JAK TO CHODÍ NA KALIFORNSKÉ UNIVERZITĚ SAN JOSÉ (z pohledu stážisty)

### V SRDCI KŘEMÍKOVÉHO ÚDOLÍ

Akademický rok 2003-2004 jsem díky vědecko-výzkumnému stipendiu Fulbrightovy komise strávil na San José State University (dále jen SJSU). Město San José je považováno za jedno z center tzv. Křemíkového údolí, které proslavily desítky firem určujících vývoj v oblasti informačních technologií. Můj výzkumný záměr se však týkal zcela jiné oblasti. Zkoumal jsem, nakolik kalifornští literáti přispěli k rozšíření hlubinné ekologie ve Spojených státech a do jaké míry ovlivnili její podobu. Zaměřil jsem se na pět autorů, z nichž dva jsou i pro mnohé české čtenáře dobře známi (Robinson Jeffers a John Steinbeck). Nutno podotknout, že největší archiv písemností Johna Steinbecka spravuje právě SJSU.

Většina stipendistů Fulbrightovy komise míří na nejprestižnější americké univerzity, například na Stanfordovu univerzitu či na Kalifornskou univerzitu v Berkeley, které se nacházejí jen pár desítek kilometrů od San José. SJSU do této vybrané společnosti nepatří. I proto jsem opakovaně čelil dotazům učitelů na katedře humanitních studií, kteří nechápali, proč jsem si vybral právě jejich pracoviště. Důvodů jsem měl



Dominanta univerzitního areálu.

Foto: archiv

hned několik. Výzkumné centrum Johna Steinbecka bylo jen jedním z nich. Důležitá byla i vlastní kancelář, kterou mi vedení fakulty ochotně nabídlo. A v neposlední řadě zbrusu nová knihovna, která byla v roce 2003 považována za největší a nejmodernější na americkém Západě. Pozoruhodné je též, že

šlo o první americkou knihovnu, v níž se spojily finanční a knižní fondy města a univerzity.

Zatímco mí dočasní kolegové nechápali, proč jsem se rozhodl pro SJSU, mě udivovala pozornost, které se mi díky statutu „Fulbrightera“ dostávalo. Oficiálním garantem

# UNIVERZITY STARÉHO A NOVÉHO SVĚTA

## JAK TO CHODÍ NA KALIFORNSKÉ UNIVERZITĚ SAN JOSÉ (z pohledu stážisty)

### V SRDCI KŘEMÍKOVÉHO ÚDOLÍ

mého pobytu byl proděkan fakulty, jenž mi zajistil luxusní bydlení, které pro řadového profesora SJSU bylo cenově nedostupné (San José je nejdražší město v USA). Hlavní devízu bytu představovalo umístění přímo naproti knihovně a tři minuty od kanceláře. Z mého pohledu byl tak nakonec „luxus“ to, že jsem se obešel celou dobu bez auta, což je na tamější poměry věc nevídaná. Díky pozvánkám na univerzitní a fakultní akce a nezvykle časté recepcce jsem si brzy vytvořil poměrně hustou síť přátel z různých kateder. Především díky biologům jsem se o víkendů mohl nadýchat čerstvého vzduchu v okolních kopcích a u nedalekého pobřeží Pacifiku.

Podmínky k badatelské činnosti jsem měl ideální. Dopoledne jsem trávil mezi nekonečnými regály v knihovně, abych pak odpoledne výpisky zanesl do daného souboru a některé studie rovnou zkopíroval. Navíc jsem měl ještě díky Fulbrightově komisi tisíc dolarů na nákup knih. Nakupovat bylo snadné, balit vše do krabic a pak do pytlů, které jsem asi na desetkrát posílal domů, již bylo pracnější (s některými zaměstnanci místní pošty jsem byl brzy dobrý kamarád). Kromě nesmírně bohatého fondu a příjemného prostředí nabízela knihovna i řadu skvělých služeb. Když už nebyla nějaká studie k dispozici přímo na místě, objednávka MVS vše vyřešila. Do týdne jsem měl požadovaný dokument ve schránce! Samozřejmě jsem nelenil a nějaký čas strávil i v archivu Stanfordské univerzity a univerzity v Berkeley.

Během svého pobytu jsem se setkal s řadou profesorů, kteří mi poskytli cenné rady a podněty ve vztahu k mému výzkumnému projektu. Několikrát jsem přednesl dílčí závěry svého bádání studentům a kolegům na SJSU. Pozvánku jsem dostal i z



Univerzitní areál z nejvyššího patra knihovny.

Foto: archiv

jiných vysokých a škol. Díky speciálnímu programu Fulbrightovy komise jsem tak mohl zavítat i do texaského San Antonia, kde jsem během jednoho dne přednášel na místní univerzitě a na mezinárodní konferenci, která se konala v jiné části města.

V neposlední řadě jsem měl díky stipendiu v Kalifornii možnost na vlastní kůži poznat místa, která jsem znal jen z literatury. Yosemiteký národní park spojený s Johnem Muirem či Gary Snyderem, Údolí smrti ztvárněné z tvorbě Mary Austinové, pobřežní krajinu Big Sur proslavenou Robinsonem Jeffersem či Henry Millerem nebo Salinaské údolí a přístavní město Monterey, které v románech zpodobnil John Steinbeck.

Výsledky svého výzkumu jsem vtělil do své disertační práce, která vyšla ve dvou edicích i knižně. Důležitější však je, že můj zájem o Kalifornii neopadl ani po

návratu domů. Stipendijní pobyt zkrátka definoval mé odborné zaměření. Knihy a zkopírované materiály jsem načítal až do roku 2006. Do jisté míry z dovezené literatury čerpám dodnes. Každým rokem nabízím seminář o Kalifornii a většina mých publikací se také vztahuje k literatuře tohoto státu. Ba co víc, v letech 2010-2012 jsem pracoval na postdoktorském projektu GA ČR, v němž jsem se zabýval tvorbou Jefferse a Steinbecka. V rámci grantu jsem se ještě dvakrát vypravil do Kalifornie, přičemž většinu času jsem strávil na SJSU, kde jsem měl výborné zázemí, materiální i lidské. Snad se tam zase vypravím. Kalifornie byla v myslích lidí dlouho spojena s představou ráje či země zaslíbené. Často se jednalo spíše o představu iluzorní. Pro badatele však Kalifornie nadále zemí zaslíbenou zůstává.

Petr KOPECKÝ

## Ohlédnutí za mezinárodní konferencí „Vzájemný obraz souseda v polských a českých školních učebnicích“



Generální konzulka Polské republiky Anna Olszewska při zahajovacím projevu.  
Foto: archiv

Ve dnech 24.–25. května 2013 uspořádala Ostravská univerzita pod patronací Konference rektorů slezských univerzit mezinárodní konferenci **Vzájemný obraz souseda v polských a českých školních učebnicích**. Spoluorganizátory této akce byli Polsko-česká vědecká společnost, Generální konzulát Polské republiky v Ostravě a Kongres Poláků v České republice. Přípravy dvoudenního jednání se po organizační stránce ujali z české strany doc. PhDr. Blažena Gracová, CSc., z katedry historie FF OU, doc. RNDr. Tadeusz Siwek, CSc., z katedry sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF OU, PhDr. Denisa Labischová, PhD., z katedry výchovy k občanství PdF OU a Mgr. Marta Kmeť z Pedagogického centra pro polské národnostní školství v Českém Těšíně, ze strany polské pak dr. Ryszard Gładkiewicz z Wroclawské univerzity, místopředseda Výboru Polsko-české vědecké společnosti.

Bilaterální setkání vědců a akademiků referujících a diskutujících o současném pojetí historie souseda v učebnicích dějepisu má dlouholetou tradici již od poloviny devadesátých let, kdy se této tematice do roku 2006 věnovala Stálá společná česko-polská komise humanitních věd při MŠMT ČR a MEN PR. U zrodu pracovní skupiny pro dějepisné učebnice, kterou vedla B. Gracová, stál tehdejší předseda české části komise prof. PhDr. Milan Myška, DrSc. Na tuto činnost, jejímž výsledkem bylo uspořádání několika konferencí, vydání knižních publikací a řady časopiseckých

studií, svým způsobem navazuje Polsko-česká vědecká společnost. Při sledování obrazu souseda se letos poprvé odborná pozornost obrátila vedle dějepisu také k dalším školním předmětům, především k mateřskému jazyku a literatuře, výchově k občanství, základům společenských věd a zeměpisu. Společná debata o vzájemném

obrazu „toho druhého“ v edukačních textech tak získala interdisciplinární rozměr. Obsahové těžiště přednesených příspěvků spočívalo nejen v analýzách nejméně frekventovanějších učebnic sociálně humanitních předmětů, významné místo v programu zaujímaly také výsledky empirických sociologických a didaktických výzkumů, zaměřených na stereotypy v percepci druhého národa a vzájemné postoje české a polské školní mládeže, příklady dobré praxe v uplatňování regionální a multiperspektivní dimenze výkladu historie a teoretické úvahy o formálních a obsahových aspektech vzniku učebnic.

Plodnou diskuzi podnítili svými zajímavými referáty nejen renomovaní odborníci působící na akademických pracovištích v obou zemích, ale také doktorandi z Polska a studenti historie a geografie z Ostravské univerzity. Slovo dostali také učitelé z praxe. Účastníci konference se shodli na tom, že květnová konference měla výbornou odbornou úroveň a že se vyznačovala jasnou koncepcí a tematickou kompaktností programu. Děkan FF OU, prof. dr. Aleš Zářický, Ph.D., proto přislíbil zajistit zveřejnění příspěvků v podobě kolektivní monografie. Nezbyvá než věřit, že podněty z ostravského setkání inspirovaly účastníky k jejich dalšímu výzkumu, tvorbě učebních textů či praktické výuce a že další společné jednání bude minimálně stejně vydařené jako to letošní.

Denisa LABISCHOVÁ



Z jednání konference.

Foto: archiv

## ERASMUS V POLSKU

Dvě studentky oboru **Polský jazyk a literatura** strávily část třetího ročníku na studijním pobytu v rámci mezinárodního výměnného programu Erasmus v Polsku. **Michaela Bartusková** studovala na Varšavské univerzitě v hlavním městě Polska, zatímco **Michaela Suchorová** na Gdaňské univerzitě v starobylém Gdaňsku na břehu Baltského moře.

PETR LIGOCKÝ, STUDENT 3. ROČNÍKU POLŠTINY A ČEŠTINY, S NIMI VEDL PRO LISTY FF ZAJÍMAVÝ ROZHOVOR:

**Jak jste se dozvěděly o programu Erasmus a na základě čeho jste se rozhodly využít této možnosti studovat v zahraničí?**

**Michaela Bartusková:** Nejvíce informací jsem se dozvěděla na meetingu o Erasmu. Koordinátorky různých fakult nám tam řekly pár základních informací, jako např. z jakých zemí si můžeme vybírat, jaké formuláře musíme vyplnit apod. Poté se ke slovu dostali samotní studenti, kteří už na Erasmu byli. Vyprávěli nám své zážitky, dávali rady a ukazovali své fotky. Bylo to opravdu inspirující, protože jsme pochopili, že Erasmus není jenom o studiu, ale i o poznávání nových lidí, nových kultur a hlavně o samostatnosti.

**Michaela Suchorová:** O tom, že existuje něco jako Erasmus, jsem se dozvěděla především od kamarádů, kteří se tohoto studijního pobytu zúčastnili. Více informací jsem se ale dozvěděla díky hromadnému e-mailu, který nám zaslala naše fakulta. Navštívila jsem prezentaci o Erasmu, vedenou studenty, kteří už si svůj malý „Erasmus sen“ splnili. Proč jsem se rozhodla využít této možnosti? Asi nejspíš proto, že jsem chtěla zkusit něco jiného, nějaké dobrodružství, zkusit žít a bydlet na vlastní pěst a také abych získala možnost pohybovat se delší dobu mezi rodilými mluvčími jazyka, který studuji – což je polština.

**Mezi jakými zeměmi a univerzitami jste se při svém výběru rozhodovaly?**

**M.B.:** Původně jsem chtěla jet někam za teplem. Závíděla jsem těm, kdo v rámci Erasmu strávili tu hnusnou zimu někde u moře. Ale vzhledem k tomu, že náš obor je polský jazyk, měla jsem na výběr pouze Polsko a Litvu.

**M.S.:** Výběr nebyl moc velký, což se dalo očekávat vzhledem k tomu, že studuji polonistiku. Mohli jsme volit mezi Polskem, Slovenskem, Litvou a Estonskem.

**Probíhá na polských univerzitách výuka stejně jako u nás?**

**M.B. a M.S.:** Především tam vůbec neznají systém kreditů. Pro hodnocení Erasmus-studentů se sice systém ECTS kreditů používá, ale běžní studenti se s tím nesetkají. No a taky se tam probírá všechno více podrobně. Ale myslím, že je to způsobeno hlavně tím, že u nás studujeme polštinu jako cizí jazyk. Zatímco my se v Ostravě, samozřejmě kromě studentů s polskými maturitami, teprve na přednáškách dozvídáme,

že existuje například nějaká Lalka a Boleslav Prus, v Polsku se počítá s tím, že většina studentů má již tato díla přečtena. Takže když my u nás probíráme teprve základy, na literárních seminářích v Polsku už to studenti rozebírají všechno hodně do hloubky.

**Co bylo pro vás za ten půlrok nejtěžší?**

**M.B.:** Nejhorší bylo najít si bydlení. Bohužel mi nedali koleje, takže jsem si bydlení musela zařizovat sama. A protože jsem se dozvěděla, že nedostanu koleje až přibližně měsíc před odjezdem, začala jsem hledat byt opravdu na poslední chvíli. A nikdo vám moc nechce dát pokoj jenom na půl roku. Navíc ty byty vidíte jenom na fotkách, bojíte se, jak budou vypadat ve skutečnosti a ani neznáte město, takže si moc neumíte přestavit, co je daleko od centra a co blízko, protože nemáte nejmenší tušení, jak funguje městská hromadná doprava ve Varšavě. Nakonec jsem ale naštěstí našla pokoj za rozumnou cenu v krásném bytě se skvělými polskými studentkami.

**M.S.:** Pro mě byl trochu těžký začátek - všechno papírování ohledně schválení pobytu v Polsku, koleje atd. jsem si musela zařídit sama, protože můj „buddík“ (každý erasmák dostane svého buddyho – místního studenta, který se má o něho starat, pomoci mu s prvními krůčky, s aklimatizováním se atd.) na mě neměla ze začátku semestru vůbec čas. Ale díky mé úrovni polštiny to takový problém zase nebyl, kdybych se musela s úředníky domlouvat anglicky, tak bych se z té polské byrokracie asi zbláznila.



Pohled na město Gdaňsk (starý přístav). Foto: archiv

## ERASMUS V POLSKU

### Myslíte, že se vaše polština za tento půlrok zlepšila?

**M.B.:** To rozhodně. Během celého semestru jsem byla obklopena hlavně Poláky a také studenty z jiných zemí, kteří přijeli do Varšavy studovat polštinu stejně jako já. Výbornou zkušeností bylo pro mne také poznání, jak se žije polským rodinám ve Francii, na Litvě, v Kanadě nebo jiných zemích a na jaké úrovni je polština na různých univerzitách ve světě.

**M.S.:** Moje jazyková úroveň se zlepšila, ale ne tak, jak jsem předpokládala. Spíše jsem si hodně vylepšila angličtinu, protože jsem byla pořád ve styku s jinými Erasmus-studenty, vlastně jsem přímo bydlela s Turky a Španělem, takže angličtina byla pro mě rozhodně nezbytností. I když jsme se scházeli s polskými studenty nebo buddíky jiných erasmáků, mluvili jsme většinou anglicky, aby všichni rozuměli.

### Stihly jste při studiu také cestovat a poznat nějaká nová zajímavá místa?

**M.B.:** Ve Varšavě jsou zajímavá místa na každém rohu. Za návštěvu určitě stojí Centrum Nauki Kopernika, Muzeum Chopina, Muzeum Powstania Warszawskiego nebo prosklená Univerzitní knihovna se zahradou na střeše.

**M.S.:** ESN – což byla tamní studentská organizace, která se starala o erasmovské studenty, pořádala několik zájezdů do nejznámějších polských měst, jako je Varšava, Krakov, Vratislav apod. Já osobně jsem se zúčastnila spíše jen malých jednodenních „tripů“, jako byl výlet na středověký hrad Malbork. Erasmáci ale většinou cestovali z vlastní iniciativy ve skupinkách přátel, které si po příjezdu vytvořili. Možností bylo určitě hodně.

### Kdybyste měly v budoucnu možnost znovu vycestovat, zvolily byste si tytéž univerzity?

**M.B.:** Varšavská Univerzita se mi opravdu moc líbila, ale kdybych měla možnost zase studovat v Polsku, asi bych vyjela někam jinam.

**M.S.:** Kdybych měla možnost vrátit se do Gdaňska jako student nebo vědecký pracovník, určitě bych neváhala. Každopádně, Erasmus ve mě probudil zájem o cestování a určitě budu zvažovat další studium v zahraničí.

### Co byste chtěly vzkázat a poradit dalším potenciálním zájemcům o Erasmus?

**M.B.:** Rozhodně neváhejte a jeďte. Je to obrovská životní zkušenost. Nebojte se toho, že pojedete do cizí země úplně sami. Stejně jako vy tam vyjedou stovky lidí, kteří tam taky nikoho neznají. A díky studentským organizacím jako ESN se seznámíte opravdu velmi rychle.

Také radím, že pokud vám nepřidělí koleje, počítejte s finanční pomocí od rodičů, nebo si předem něco našetřete. Stipendium není moc vysoké, já jsem ze stipendia zaplatila nanejvýš nájem, takže pokud si to tam chcete trochu užít, finanční pomoc budete opravdu potřebovat. A moje hlavní rada zní: HAVE FUN!

**M.S.:** Nemít strach! Erasmovské pobyty, to je to ohromná příležitost vyzkoušet si žít sám, a ještě k tomu v jiné zemi, a určitě příležitost, jak si prohloubit, zlepšit jazykové schopnosti a poznat mnoho úžasných lidí jiných kultur, které byste možná ani nikdy nepotkali. Mohla bych o Erasmu mluvit klidně i několik hodin a stejně bych neřekla všechno – Erasmus je něco, co si člověk musí prožít, jinak to nikdy plně nepochopí. Je to zkušenost na celý život, takže jestli pořád rozmýšlíš nad tím, zda někam jet, tak to prostě udělej, nebudeš toho litovat! Erasmus once, Erasmus forever!



Varšava - Plac Zamkowy.

Foto: archiv



## ADOPCE NA DÁLKU

Snaha vytrhnout z negramotnosti a bídy alespoň několik malých dětí z rovníkové africké Ugandy, jedné z nejhudších zemí světa, vedla naši fakultu na podzim roku 2004 k tomu, že se zapojila do projektu Arcidiecézní charity Praha s názvem Adopce na dálku. Adoptovali jsme celkem 3 ugandské děti a platili jim školní pomůcky, školní uniformu a neodkladnou zdravotní péči.

Cílem projektu je dát adoptovaným dětem, vyhledávaným v těžko přístupných osadách, takové vzdělání, aby se mohly postavit na vlastní nohy, vyučit se řemeslu nebo jít studovat.

Nejstarší z našich adoptivních dětí, Ester, bohužel po několika letech odešla tam, odkud není návratu, víc jsme se o tom nedozvěděli (všechny zprávy z Ugandy se získávají velmi obtížně), adoptivní Fažil ukončil základní školní docházku, naučil se číst, psát a počítat, ale jeho duševní schopnosti na víc nestačily, takže školu opustil.

Zůstala nám adoptivní dcera Deleira

Nakimuli, které bylo v době adopce 7 let.

Oba její rodiče zemřeli na AIDS, žila jen se svou babičkou v hliněné chatrči v těžce přístupné osadě – zcela bez prostředků. Živila se banány a brambory a každé odpoledne nosila na zádech z velké vzdálenosti vodu. Možná si pamatujete na její fotografii, kterou jsme otiskli v Listech OU – bosé malé děvčátko v ubohém oblečení. Dnes je to, jak vidíte z fotografie, 16-letá mladá dívka studující střední školu. Naše finanční pomoc má pro ni význam doslova existenční.

Pocit, že naše filozofická fakulta od základu změnila této dívce život, je neobyčejně hřejivý.

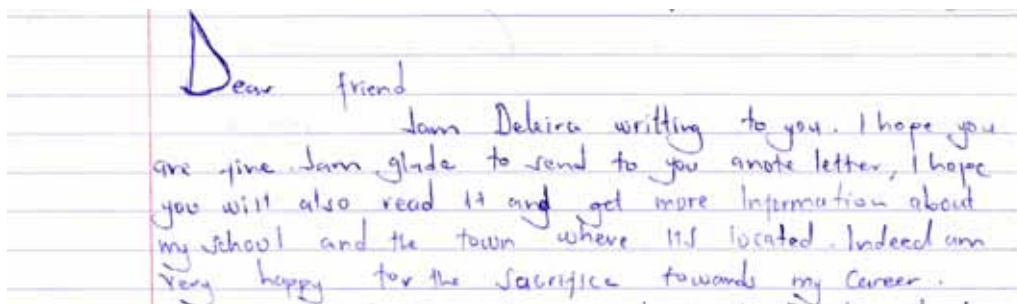
Z jejího posledního dopisu, který jsme získávali s velkými obtížemi přes pražskou Charitu a přinášíme Vám jej v překladu z angličtiny, se dozvíte o jejím životě víc. Jak říká překladatelka dopisu, Karla Kovalová, v jejím anglickém dopise téměř nejsou chyby.

Eva MRHAČOVÁ



Deleira

### Ukázka rukopisu Deleiry:



### Z dopisu Deleiry:

Milá přítelkyně,

píše Vám Deleira. Doufám, že se Vám daří dobře. S radostí Vám posílám další dopis a doufám, že si ho přečtete a dozvíte se více informací o mojí škole a městě, ve kterém se nachází. Jsem opravdu moc ráda za tu oběť, kterou přinášíte pro mou profesionální budoucnost.

Ráda bych odpověděla na Vaši otázku o městě Kangulumira, kde je postavena moje škola. Kangulumira je centrem oblasti Kangulumira. Žije zde mnoho lidí z různých důvodů - možnost zaměstnání, obchodu, ubytovacích zařízení...

Mezi nejběžnější činnosti zde patří obchod, hlavně prodej ananasu, výroba kávy a zemědělství, hlavně farmářství. Ve městě jsou také služby, obchody a banka Sacco.

Kangulumira je velmi rozvinuté město. Je zde stanoviště, odkud jezdí taxíky do hlavního města Kampaly a mnoha dalších měst. Nejrozšířenější jazyk v oblasti Kangulumira je lugandština, ale pár lidí, kteří chodili do školy, umí i anglicky.

Teď o škole. Chodím na střední školu druhého stupně St. Pontiano Ngondwe. Založili ji v roce 1986 katolíci. Je to soukromá škola, kterou spravuje katolická diecéze Lugazi. Ze stanoviště taxíků je to do školy asi 500 metrů. Je to škola pro chlapce i dívky, denní studium i internát. Je zde šest ročníků. První až čtvrtý ročník je obvyklé studium, pátý až šestý znamená pokročilé studium. Celkem je v naší škole 600 studentů. Je to škola s dobrou úrovní, personál je dobře vyškolený jak v přírodních vědách, tak v humanitních předmětech. Mezi předměty přírodní vědy patří fyzika, chemie, biologie, zemědělství, matematika a počítače, mezi humanitní předměty patří historie, zeměpis, umění, obchod, náboženství, angličtina, lugandština a literatura v anglickém jazyce. V prvním a druhém ročníku se studenti učí všem předmětům. Na začátku třetího ročníku mohou některé předměty vynechat a soustředit se na jiné, podle toho, jakou profesi mají v úmyslu dělat. Předměty přírodních věd jsou povinné ve všech čtyřech ročnících.

Studium na střední škole trvá šest let. Je zde ale možnost, že student může po čtvrtém ročníku nastoupit na vyšší technickou školu, kde bude po dva roky studovat. A pak může postoupit dál, získat diplom/certifikát, vysokoškolský titul a další.

Co se týče mě, já jsem si vybrala předměty: fyziku, biologii, chemii, zemědělství, obchod, matematiku, historii, zeměpis, náboženství a angličtinu. Vynechala jsem lugandštinu, literaturu v anglickém jazyce, počítače a umění.

Pokud ve čtvrtém ročníku uspěji, vyberu si kombinaci na základě výsledků a budu pokračovat v pokročilém studiu. Pak se pokusím o vysokoškolský titul nebo o diplom/certifikát učitele nebo veterinárního lékaře.

Vážím si všech Vašich otázek.

Vřelé díky od Deleiry Nakimuli.

# ŽIDÉ A MORAVA: PUTOVÁNÍ ZA POZNÁNÍM ŽIVOTA, KULTURY A PAMÁTEK



Pohled na židovský hřbitov.

Foto: Michaela SCHRECKOVÁ

Po několik staletí Židé přebývali v bezprostřední blízkosti křesťanského světa, houževnatě hájili a pěstovali vlastní svébytnou kulturu, rituály a každodennost i přesto, že byli uzavřeni do mnohdy nerozlehleho ohrazeného kousku vlastního prostoru, který jim byl vymezen - ghetto. Navzdory všeobecné předpojatosti, nevoli a ve výsledku i rasové nesnášenlivosti části křesťanské společnosti se jejich kultura nesmazatelně zapsala do genia loci mnoha moravských měst i krajiny.

Čtyřdenní odborná exkurze katedry dějin umění FF OU s názvem Po stopách Židů na Moravě v čele s paní docentkou Ludmilou Nesládkovou, demografkou a odbornicí na židovskou problematiku, se uskutečnila v poněkud deštivých, promáčených a nezvykle chladných dnech od středy 29. 5. do soboty 1. 6. 2013. Pozvání přijali i naši hosté - kolegové a odborníci z varšavské Univerzity kardinála Stefana Wyszińskiego, s níž ostravská katedra dějin umění již dlouhodobě spolupracuje: pan dr. hab. Zbigniew Bania, toho času vedoucí tamní katedry dějin umění, dále pan prof. dr. hab. Waldemar Deluga a paní dr. Ania Czyż. Polskou skupinu doplnilo několik dalších kolegů i doktorandů.

První den jsme se společně za ranního rozbřesku vydali na naše první zastavení do Hranic na Moravě prohlédnout si synagogu postavenou v maursko-byzantském stylu a krajinu náhrobních desek rytých v hebrejštině i němčině - hřbitov. Na vnímavé zapůsobil klidným dojmem a vyzval k tiché pietě, zvláště pak při pohledu na hromádky kamínků a lístečků s modlitbami položených na tumbách. Obdobné momenty jsme prožívali také v dalších dnech. Druhé zastavení se uskutečnilo v malebném Lipníku nad Bečvou se hřbitovem a pozoruhodnou synagogou, která je druhou nejstarší modlitebnou v rámci českých zemí po Staronové synagoze v Praze! Se slunečními paprsky jsme se přesunuli do Holešova k prohlídce architektonicky i výtvarně pozoruhodného templu. Jedná se o synagogu tzv. Polského typu, dvoupatrovou s ženskou galerií a bohatou ornamentální výzdobou, jež náleží k cenným židovským památkám v České republice vůbec. Neopomněli jsme návštěvu nedalekého hřbitova s tradičním „panoramatem“ několika desítek náhrobků čnicích z vysoké trávy (nejznámější tumba rabína zvaného Šách).

Odklon od židovského tématu prvního dne představovala komentovaná prohlídka probíhající rekonstrukce UNESKEM chráněné barokní Květné zahrady v proslulé arcibiskupské rezidenci v Kroměříži. Bránící se větru a dešti, s deštníky a v holínkách jsme druhého dne v prostorách funkcionalistické synagogy v brněnské ulici Skořepka poznali, jak probíhá židovská liturgie, kde jsou uloženy posvátné texty a další pomůcky. Součástí byla rovněž prohlídka obřadní síně a hřbitova s pozoruhodnými příklady funerální plastiky přelomu 19. a 20. století. Naše putování po židovských památkách nás dále zavedlo do synagogy v Dolních Kounicích a v Boskovicích, která ohromila stěnami pokrytými bohatou pozdně renesanční ornamentikou s hebrejskými texty, ženskou galerií i dochovanou rituální lázní - tzv. mikve v sousedství. Šokující překvapení jsme zažili třetího dne ve Velkém Meziříčí při prohlídce architektonicky kvalitní synagogy z režné cihly - v jejích prostorách totiž sídlí vietnamská tržnice! Druhé vybočení od tématu jsme si dovolili v románsko-gotické bazilice svatého Prokopa v Třebíči. Poté následovala významná procházka po zdejší zachované domovní zástavbě židovské čtvrti (tzv. „kondominia“), která je jediná mimo hranice Izraele chráněná UNESKEM. Naše závěrečné zastavení patřilo empirové synagoze v Třešti i zamyšlení nad aktuální výstavou o osudech malých hrdinek v terezínském ghettu. Závěrečný čtvrtý den naše výprava strávila v místě svého času největší židovské obce na Moravě, v reprezentativním a vinařském Mikulově - procházkou historickým centrem, židovskou čtvrtí a umělecky hodnotným hřbitovem s rabínským okrskem.

Místy vydatný déšť, ale především nevšední zážitky, poznání svébytné židovské (a nejenom židovské) kultury, každodennosti a umění vyplnily naše vzájemné diskuze, ať už při posezení v hospůdkách, anebo na individuálních výpravách za dalším poznáním.

Michaela SCHRECKOVÁ

## Malý seriál o Studovně Filozofické fakulty ... III.



Publikace studovny

Foto: archiv

V poslední části malého seriálu o jednotlivých odděleních studovny FF představíme nejstarší a největší dvě místnosti studovny FF, které jsou nejvíce využívány. Je tady hlavní vstup a kancelář, ve které obsluha studovny vyřizuje veškeré požadavky studentů. Mohou zde například platit tisk, koupit si kopírovací kartu a získat další pro ně potřebné informace.

Největší chloubou naší studovny je sbírka starých tisků a faksimilií. Tuto sbírku založila a o její doplňování pečovala tehdejší děkanka, paní docentka PhDr. Eva Mrhačová, CSc. Nejstaršími knihami

jsou Čest a newina pohlawij ženského: rozmlauwánij o bezprawij a křiwdě z roku 1584, Vita venerabilis Arnesti, (vulgo Ernesti) primi archiepiscopi Pragensis z roku 1664, Quaesita oratoria z roku 1677 nebo Komenského Labyrint světa a rág srdce, to gest Swětłé wymalowánj z roku 1757. Studentům jsou dále k dispozici i obsáhlé slovníky a encyklopedie, například Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí (z přelomu 19. a 20. století), Velké dějiny zemí Koruny české, The encyclopedia Americana, The new encyclopaedia Britannica, Encyclopedia of

language & linguistics, Dějiny lidstva od pravěku k dnešku, Československá vlastivěda. Také se můžeme pochlubit dobře zásobenou částí anglistiky, slavistiky, českého jazyka a literatury, historie a filozofie. V zasklených vitrinách jsou zde elektronické zdroje, to znamená CD-Romy a DVD pro potřeby výuky. Na galerii jsou uživatelům přístupné ke studiu také odborné časopisy, přičemž zde lze nalézt poslední dva ročníky daného titulu. Starší tituly jsou v archivu časopisů dostupné ve studovně časopisů na ul. Bráfova 3, v budově Univerzitní knihovny. Veškeré časopisy jsou půjčovány pouze prezenčně. Ke specifickým naší studovny od roku 2006 přibýlo budování japonské sekce oddělení odborné literatury. Filozofická fakulta od roku 2004 úspěšně realizuje výuku lektorské japonštiny pro studenty všech našich oborů. Japonský knižní fond obsahuje výkladové a frazeologické slovníky, zpěvníky, cvičebnice, japonskou beletrii, publikace o japonské historii, životním stylu a v neposlední řadě i sedmáct dílů japonského vydání encyklopedie Britannica. Tento bohatý knižní fond nám zdarma dodala a pravidelně bezplatně doplňuje Japonská nadace (Japan Foundation). K jejím cílům patří rozšiřování výuky japonštiny na celém světě a rozvíjení kulturních vztahů mezi zeměmi. Dá se říci, že mnohé z těchto publikací se nachází v rámci České republiky pouze v naší studovně.

Těšíme se na Vaši návštěvu.

Eva MALÁ

## Děkan Filozofické fakulty Ostravské univerzity převzal záštitu nad 5. ročníkem Mezinárodní studentské soutěže „Slezské hrady a zámky“

Uprostřed dolnoslezských hvozdů na pěkně zrekonstruovaném zámku Jedlinka (Tannhausen) v katastru obce Jedlina-Zdrój se ve dnech 6.-7. června 2013 uskutečnil již 5. ročník Mezinárodní studentské soutěže „Slezské hrady a zámky“. Záštitu nad touto soutěží mj. převzala prostřednictvím svého děkana i Filozofická fakulta Ostravské univerzity. Vlastní soutěž zaměřená na historii charakteristických sídelních objektů Horního a Dolního Slezska je určena studentům středních škol z Polska, České republiky a Německa a má mj. připomenout kulturně a národnostně pestré dějiny tohoto regionu a zároveň vyvolat zájem o historii této historické země u mladých lidí.

Pod pečlivým a přísným dohledem předsedy komise, jímž byl letos prof. PhDr. Aleš Zářický, Ph.D., museli středoškoláci ve třech kolech prokázat své vědomosti nejen o významných historických stavbách nacházejících se dnes na území České republiky,

Polska a Německa, ale také znalost významných rodů, včetně rodových erbů a reálií. Do užšího finále se probíjela jeden český zástupce, Barbora Jedličková z AHOL-SOS v Ostravě-Vítkovicích, ale po tuhém boji na ni nakonec zbyla pouze „bramborová“ me-

daile. Vyhrát však nebylo důležité, soutěž ukázala, že mladí zájemci o historii na obou stranách hranice mají velmi slušný přehled o dějinách Slezska a lze jen doufat, že někteří z nich se v budoucnu rozhodnou studovat třeba na naší fakultě.

Richard PSÍK



Soutěžící, vyučující a členové komise. Po pravici prof. Zářického Günter Ritter von Boehm, synovec poslední majitelky zámku. Foto: Ivona JANUŠZ

## PROMOCE ABSOLVENTŮ FF OU – RADOST A DOJETÍ

Studentky a studenti Filozofické fakulty Ostravské univerzity v Ostravě, kteří úspěšně prošli sítím státních závěrečných zkoušek, se podělili o pocity štěstí a radosti se svými nejbližšími na promociích, které se konaly na počátku července ve Společenském sále Domu kultury města Ostravy. Vysokoškolské diplomy zde převzalo sto devadesát pět absolventek a absolventů bakalářského studia a sto dvacet osm nových nositelů a nositelek magisterského titulu.

Součástí akademického obřadu byla rovněž promoce osmi magistrů, kteří vykonali státní rigorózní zkoušku, a získali tak právo užívat akademický titul PhDr., a čtrnácti absolventů doktorských studijních programů, kteří dosáhli vědecké hodnosti Ph.D. Slavnostní atmosféru umocnilo vystoupení saxofonového dua z Fakulty umění Ostravské univerzity v Ostravě.

Jana BOLKOVÁ



Auditorium Společenského sálu Domu kultury města Ostravy.  
Foto: Jana Bolková



Děkan Zárický při promočním projevu.



Mgr. Jiří Šarina, absolvent magisterského oboru Anglický jazyk a literatura s rodinou.



Předání diplomu absolventce doktorského studijního programu Teorie a dějiny literatury Mgr. Janě Davidové Glogarové, Ph.D.



Slib absolventa doktorského studijního programu Historické vědy PhDr. Pavla Carbola, Ph.D.



Proděkan Malura předává vysokoškolský diplom absolventce magisterského studia.

## Na dole Michal se křtil 2. díl publikace *Ostravské dělnické kolonie - Závodní kolonie kamenouhelných dolů a koksoven ve slezské části Ostravy*

Sférou vědeckého bádání PhDr. Martina Jemelky, Ph.D., z Centra pro hospodářské a sociální dějiny FF OU a VŠB – Technické univerzity Ostrava jsou dělnické kolonie ostravské aglomerace. Objev černouhelných ložisek a jejich pozdější průmyslové využití se stalo hybnou silou prudkého ekonomického a demografického rozvoje regionu. Největší nárůst obyvatelstva

na Ostravsku byl zaznamenán v letech 1880-1910, kdy absolutní přírůstek činil 120 000 obyvatel. Rozsáhlá migrace znamenala pro Ostravsko řadu změn a problémů spojených zejména s měnicí se sociální strukturou obyvatelstva a s potřebou stabilizace pracovních sil. Jedním z řešení této situace se stala právě výstavba dělnických kolonií v blízkosti dolů, hutí a závodů určených pro socioprofesionálně homogenní občany různorodého teritoriálního původu.

Dr. Jemelka se fenoménem ostravských kolonií zabývá již deset let, o čemž vypovídá jeho bohatá publikační žně (*Na Šalomouně. Společnost a každodenní život v největší moravskoostravské hornické kolonii (1870-1950), Lidé z kolonií vyprávějí své dějiny*). V roce 2010 započal pod záštitou Centra pro hospodářské a sociální dějiny FF OU spolu s pětičlenným badatelským týmem složeným ze studentů historie FF OU novou etapu své vědecké práce. Jejich publikačním výstupem bylo koncem roku 2011 vydání 1. svazku ze zamýšlené třídílné edice věnované ostravským koloniím s názvem *Ostravské dělnické kolonie I: Závodní kolonie kamenouhelných dolů a koksoven v moravské části Ostravy*. Badatelský tým se osvědčil, zvýšil se počet spolupracovníků a v závěru

loňského roku byl dán do tisku již 2. svazek této edice s názvem *Ostravské dělnické kolonie II: Závodní kolonie kamenouhelných dolů a koksoven ve slezské části Ostravy*, který byl slavnostně pokřtěn 28. května v prostorách řetízkové šatny dolu Michal v Ostravě – Michálkovicích.

Kmotří publikace, děkan Filozofické fakulty a současně vědecký ředitel Centra pro hospodářské



Dr. Jemelka, děkan Zářícký a náměstkyně primátora Ing. Piperková. Foto: archiv CHSD

prvně zveřejněné informace o dosud opomíjených dělnických lokalitách na levém břehu Ostravice (kolonie U Dubu, U Jámy Ignát, U Kostela, Stará kolonie dolu František a Louis), jakož i nové poznatky z oblasti historické topografie a regionálních dějin. Kolonie byly prvními osobitými vzorovými dělnickými a hornickými sídlišti pro stejnorodé sociální skupiny. Život v nich měl svá specifika, vnitřní dynamiku a neopakovatelnou atmosféru, odvíjel se v nich pestrý politický, spolkový i náboženský život. Tato specifická sídliště byla rovněž rodištěm významných osobností rozličných životních osudů, z nichž pro ilustraci zmiňuji rodáky z kolonie v Hranečniku: Hugo Vavrečku, dědečka prezidenta Václava Havla, a Josefa Kotase, primátora města Ostravy v letech 1945-1960.

Jak uvedl v proslovu děkan Filozofické fakulty profesor Aleš Zářícký, tato publikace je velkým přínosem pro moderní

urbánní populační a kulturní dějiny ostravské průmyslové aglomerace a rovněž první vlašťovkou, která by měla rozvinout význam firemní sociální politiky ostravských průmyslových závodů v oblasti bytové politiky v poslední třetině 19. století.

V roce 2014 by měl vyjít avizovaný 3. svazek edice věnované koloniím Vítkovických železáren a průmyslových závodů. Tímto počinem zdaleka významného revíru nekončí. V přípravné fázi je již projekt výzkumu dělnických a hornických kolonií v Orlové, Petřvaldu, Karviné, Suché a Bohumíně.

Jana BOLKOVÁ



Publikace *Ostravské dělnické kolonie II*. Foto: archiv CHSD

a sociální dějiny prof. Aleš Zářícký spolu s náměstkyní primátora Ostravy ing. Simonou Piperkovou, vysoce ocenili náročnou badatelskou práci dr. Jemelky a jeho autorského kolektivu. Díky jejich úsilí nalezneme v monografii

## ČTENÍ K PŘEMÝŠLENÍ

### Paradoxní štěstí

*Na poslední straně Listů se vracíme ke studentské soutěži o nejlepší esej na téma štěstí. Francouzský filozof a sociolog Gilles Lipovetsky je proslulý esejistou, jehož knihy jsou nejen hojně čteny, ale také citovány odbornou komunitou. Vybíráme několik ukázek z knihy Paradoxní štěstí, nesoucí podtitul Esej o hyperkonzumní společnosti (Praha: Prostor, 2007).*

*Připravil Vladimír ŠILER*

#### Kult drobného štěstí

Duch provokace vyšel z módy, ze sexuální revoluce zbyla jen matná vzpomínka a náš každodenní život je prodchnut otázkami bezpečí a zdraví. Ani tato nová atmosféra ovšem jistému proudu sociologie každodennosti nebrání, aby se dovolával dionýského paradigmatu s důrazem na vliv hédonismu a mravního senzualismu. V kultuře oddané smyslovým slastem a touze po okamžité rozkoši se prý veškerý život společnosti a jedince obklopuje „orgiastickou“ září. Dionýský hédonismus je údajně patrný nejenom v rozmachu slavností a sexuální promiskuity, ale i v běžném životě (spotřeba, móda, zábava) vlivem společných emocí a způsobů vnímání, jimž v mikroskupinách vládne „extatické opouštění vlastního já“. Od každodenní existence až po zásadní okamžiky kolektivního vzrušení jsou tak současné společnosti údajně charakterizovány dionýstvím, chápaným jako oslabení principu individuality. (str. 230)

#### Komfort a emocionální blahobyt

Štěstí jistě není žádný objev. Objevem a novinkou však je spojit štěstí se snadným životem, ideálem pokroku a neustálým zlepšováním hmotného zabezpečení. Kartezianismus v 17. století klade intelektuální základy prométheovské civilizace osobního štěstí, když pro lidský rod vytyčuje a ohlašuje nekonečný pokrok. Odmítnutím dogmatu o hříšném pádu všeho stvořeného a o podřízenosti viditelného světa úradkům světa neviditelného založili novověcí myslitelé náboženství pokroku a rozšířili představu o nekonečném postupu ke štěstí, jehož se dosahuje technickým ovládnutím světa. Ráj se již nenachází na onom světě; zaznívá příslib, že vznikne zde mezi námi přičiněním lidského rozumu a vynalézavosti.

S nástupem novověku je lidské štěstí ztotožněno s pokrokem zákonů, justice a hmotného zabezpečení. Je nutno odstranit epidemie a zvýšit průměrný věk, vyhladit chudobu a bídu, zajistit blahobyt co největšího počtu lidí, každému zajistit slušnou stravu, bydlení a oděv: blahobyt se prosazuje jako nový obzor smyslu a nezbytná podmínka osobního štěstí, jako klíčový cíl lidstva, které již nehodlá pasivně čekat na jeho příchod. Jako královská cesta k blaženosti se již nejeví proměna vlastního já, nýbrž proměna světa, produktivní činnost, která dokáže odlehčit břemena, zkrášlit život a zajistit stále více hmotného uspokojení. Stejně jako je moderní demokracie neodlučně spjata s hodnotami svobody a rovnosti, jde také ruku v ruce s kulturou blahobytu, v němž se zhmotňuje ideál pozemského štěstí s vírou v rozum a transformační schopnosti lidských rukou a ducha.

Takzvané pohodlí nepochybně představuje klíčovou figuru moderního blahobytu. (...) První příznaky moderního pohodlí se sice vynořují již v 17. století, ale teprve během druhé vývojové fáze získá pohodlí status hromadně uznávané hodnoty a všeobecně přijímaného způsobu života. Tím je vyznačen bod obratu, který splývá s rostoucí demokratizací a technicizací komfortu v prostředí společnosti, která hodlá normativně stanovit minimální komfort, na nějž má ve svém obydlí nárok každý: dostatečná obytná plocha, ústřední topení, koupelny, WC uvnitř bytu. Složky základního pohodlí, do té doby vyhrazené společenským elitám, koncem sedmdesátých let pronikají do nejširších vrstev současně s rozmachem sídlišť, eliminací nezdravého bydlení a zlepšováním obytných podmínek u obecné populace, jak je umožňuje rozkvět technické infrastruktury a všeobecná distribuce vody, plynu i elektřiny. V téže době se domácnosti plní domácí elektronikou a technikou, konzumními produkty, bez nichž si moderní domácí komfort nelze představit: plynový vařič, lednička, pračka, vysavač, domácí elektronika, televize, gramofon.

V průběhu „třiceti tučných let“ se komfort prosadil jako stále důležitější životní cíl, který ovlivňuje celou společnost, jako předmět masové spotřeby a jako model hromadného individualistického štěstí. (str. 239)